

Прокопчук В.С.

аспірантка,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПОЛЬСЬКІ ПАРТИЗАНСЬКІ ЗАГОНИ НА ВОЛИНІ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Створення та діяльність польських партизанських загонів на Волині в часі Другої світової війни тісно пов'язане із початком діяльності тут радянських партизанських з'єднань в другій половині 1942 р. Радянська сторона, вбачаючи в польському населенні головну базу підтримки для червоних партизан, розпочала агітаційну роботу, спрямовану на залучення до них поляків. Слід зазначити, що участь польського населення у більшовицьких партизанських з'єднаннях зумовлювалася тим, що і радянські партизани, і польське населення були зацікавлені у спільних діях проти українських націоналістів та німців [4, с. 146]. Поляки, на відміну від українського населення, ставилися до червоних партизан в основному добре. Про це, зокрема, можна дізнатися з донесень керівника партизанського руху в Україні О. Сабурова, який неодноразово підкреслював, що поляки були налаштовані до радянської партизанки невороже, а в грудні 1942 р. в одному зі своїх повідомлень зазначив наступне: «...польське населення надає велику допомогу озброєнням, боеприпасами та продовольством...» [5, с. 35].

Перші взаємодії між червоними партизанами та польськими партизанськими загонами відбулися влітку 1942 р. Саме в цей час Ю. Собесяк, колишній солдат польської армії, сформував невелику підпільну організацію, розташовану в лісах неподалік Маневич. Створена Собесяком партизанська група восени 1942 р. почала налагоджувати зв'язок із радянською партизанкою, а саме із загonom А. Бринського, який у той час передислокувався на Волинь із Білорусі [5, с. 36].

У тому ж 1942 р. було створено польський партизанський загін на чолі з Я. Бужинським. Цей загін почав здійснювати виступи вже з другої половини 1942 р. в основному для отримання зброї. Так, 9 листопада 1942 р. польські партизани зруйнували станцію в Удрицьку, а в грудні того ж року допомогли загону ковпаківців, очоленому І. Бережним, підірвати мости на річках Случ та Горинь. За це поляки отримали декілька гранат та дві гвинтівки, тому очевидно, що польські партизани контактували з червоними партизанами і для того, щоб мати збройне забезпечення, в той час як радянське керівництво, користуючись

підтримкою польського населення, паралельно прагнуло підпорядкувати польські партизанські загони собі [5, с. 36].

Повертаючись до діяльності загону Я. Бужинського необхідно зазначити, що на початку січня 1943 р. Бужинський отримав пропозицію вступити до більшовицького партизанського з'єднання командира Г. Линькова, яке перебувало в Білорусі. Ця пропозиція була прийнята Я. Бужинським схвально, а тому невдовзі на чолі загону було поставлено капітана Каплуна, а сам загін перетворили в партизанську бригаду особливого призначення, керівником якої став Каплун, а Бужинський отримав посаду його заступника [1, с. 4].

Ще одне польське партизанське з'єднання було сформоване Р. Сатановським на початку 1942 р. на Рівненщині. Сатановський був учасником польського підпілля на території Рівненщини, де діяв під псевдонімом «лікар» [2, с. 113].

Крім того, Сатановський до січня 1943 р. перебував у загоні розвідки С. Ковпака в с. Озера, де також працював у медпункті. Із вищезгаданого ковпаківського розвідкою Сатановський дійшов до Букчі, що в Білорусі, де розташовувалися головні сили ковпаківців [2, с. 114].

Ключові події відбулися в лютому 1943 р., коли Сатановський повертався із Букчі назад в Озера. Дорогою до Озер він потрапив до партизанського загону на чолі з О. Сабуровим, за сприяння якого 8 лютого 1943 р. було створено польський партизанський загін імені Т. Костюшка під керівництвом Сатановського.

У травні 1943 р. Сатановський здійснив візит до Москви, звідки привіз велику кількість зброї та польову друкарню, що дозволило друкувати польські партизанські листівки та навіть видати газету [2, с. 114].

У контексті поставленої в темі проблематики варто також звернути увагу на те, що із травня 1943 р. до Українського штабу партизанського руху від ЦК КП(б)У почали надходити директиви щодо організації в лісах Волині польських партизанських загонів [6, с. 304]. Одночасно із виконанням поставлених завдань, радянські партизани мобілізували до своїх загонів близько 5 тис. місцевих поляків, що в свою чергу спричинило також і загострення польсько-українського протистояння, оскільки українці почали вбачати в поляках радянських співників [6, с. 304].

Отже, діяльність польських партизанських загонів на Волині в роки Другої світової війни не можна назвати однозначною, оскільки у створенні таких загонів провідну роль відіграла радянська сторона, для якої була вигідною спрямованість поляків як проти німців, так і проти українців, що в умовах тогочасного міжетнічного конфлікту між поляками та українцями могло лише посилити польсько-український антагонізм, у якому зацікавленість Москви була очевидною.

Список використаних джерел:

1. Дашко В. Діяльність польського партизанського руху на території Західної України в роки Другої світової війни: історіографія дослідження. *Збірник тез виступів учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми розвитку вищої школи та економіки в XXI столітті» присвяченої 90-річчю від дня народження С. Я. Дем'янчука*. 2015. С. 7-10. URL: <http://dspace.regi.rovno.ua:8080/jspui/handle/123456789/1250>
2. Дашко В. Діяльність польського партизанського формування під командуванням Роберта Сатановського. *Грані*. 2015. № 9(125). С. 112–117. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/317/324>
3. Жив'юк А., Кравчук Д. Поляки в радянському партизанському русі на території Райхскомісаріату Україна (на прикладі діяльності з'єднання Роберта Сатановського). *Волинь і волиняни у Другій світовій війні: збірник наукових праць*. 2012. С. 383–389. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/8886/1/juviuk.pdf>
4. Кравчук Д. Польські формування у радянському партизанському русі на території Західної України (середина 1942 – перша половина 1944 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. № 40. С. 145–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_27
5. Сергійчук В. Трагедія Волині: причини й перебіг польсько-українського конфлікту в роки Другої світової війни. 2009. 200 с.
6. Сорока Ю. Польсько-українське протистояння на Волині у 1943 року. *Краєзнавство*. 2011. № 2. С. 301–305. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/32386>

Сосницька Л.С.

*асистент кафедри всесвітньої історії та філософії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКІЛЬНИЦТВА ВОЛИНИ В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ

Забезпечення якісного навчально-виховного процесу неможливе без відповідної матеріальної бази шкіл, що містить в собі: шкільні приміщення, класні кімнати, навчальні матеріали, підручники тощо.

Друга світова війна та німецька окупація завдали величезної шкоди усім сферам життя країни. Освіта та шкільництво, зокрема, не стали винятком. Матеріально-технічна база шкіл Волині в перші повоєнні роки перебувала у незадовільному стані. Руйнація спричинена тривалими військовими діями лише одна з причин цього, інша ж полягає в недостатній матеріально